

Az ukrán nép nagy dalnoka

140 ÉVVEL EZELETT, 1814 március 9-én született az ukrán nép nagy költője, Tárász Grigorjevics Sevcenko. Nehéz életútjában, mint egy cseppben a tenger, tükröződik vissza az ukrán nép nehéz, elnyomott élete. Ezért nagyszerű, szenvedélyes verseibe is az ukrán parasztság, az egész nép bánata és fájdalmai nyertek kifejezést. „Amikor egyéni sorsát panasolja, szavában egész Kisoroszország panaszcseng” (M. Gorkij).

Kiev mellett, Morinci faluban született Engelhardt földbirtokos jobbágyaként. Korán árvaságra jutott és saját tapasztalatából megtanulta, mi az rabnak lenni, hogyan él a nép. Odaadták pástornak. Itt megismerte az ukrán mezők végtelenségét, a rétek virágait és langyos, illatos levegőjét. Később, amikor a sors messzevettette hazájától, nagy szeretettel és vágyakozással idézte fel lelkében a feljethetetlen ukrán természetet: a füves réteket, a zöldelő erdőket, a Dnyeper lassú, méltóságáteljesen hömpölygő vizét. Sokat hallgatta a feldörögő vak énekesek, a kobzosok dalait. Ukrajna hősi multjáról, arról, hogy milyen odaadón harcolt egykor a nép a tatár és lengyel hódítók ellen. Egy iszákos falusi papnál tanult meg írni-olvasni, ott kezdett el rajzolni a szénrel a ház falára — de mindez sok szenvedésbe került neki.

Mikor 15 éves lett, a földesúr magához rendelte és „belső cselédjévé” tette. Tárászra kiáltott akkor, ha meg kellett tölteni a pipát, neki kellett odaadni az ura orra előtt lévő vizespoharat, stb. Mikor itt is továbbfeszített, elverék, de végül is az úr engedett kéréseinek: odaadta Péterváron egy festőhöz inasnak, hogy majd jó „udvari festő” csináljanak neki Tárászból. Ez volt az első komolyabb iskola a fiatal tehetség számára: paloták és templomok falain kellett festeni, de legkedvesebb időtöltése mégis az volt, ha kimehetett a híres Nyári kertbe és gyönyörködhetett az ottani antik szobrokban. Mikor egyszer ott rajzolgatót, akkor talált reá az egyik neves művész, aki felfigyelt a mezítláb, darócinges fiú tehetségére és bemutatva a nagy orosz festőnek, Brjulovnak, a Szépművészeti Akadémia professzorának. Azonnal rájöttek, hogy a fiatal Sevcenkóban hatalmas östehetség van és helye a Szépművészeti Akadémia hallgatói között lenne. Az Akadémia kapui azonban jobbágyok előtt teljesen be voltak zárva. Tárgyalni kezdtek Engelhardtal a kiváltásáért. A földesúr 2500 rubelt kért. Ekkor Brjulov megfestette a neves orosz költő, Zsbovszkij arcképét, amit aztán árverésen eladtak s a kapott összegben kiváltották az ifjú jobbágyfestőt. 1838. április 22-én Sevcenko szabad ember lett, megnyílt előtte az Akadémia kapuja is, ahol aztán tehetsége teljes virágzásnak indulhatott.

EKKOR KEZDTE IRNI VERSEIT. Első műveiben, mint a „Katyerina” című ballada, a szegények, az elhagyott milliók fájdalmas panaszát szövegezte meg. Már ekkor egyik legfontosabb témájává válik a hazai történelem — az ukrán nép harca a betolakodó ellenséggel. „Tárász éjszakája” című költeményében meglevenednek előttünk az 1630. évi nagy népi felkelés képei. Népének hősi multját dolgozza fel olyan elbeszélő költeményekben, is, mint a „Hajdamak sereg”, „A vak”, stb.

1840-ben jelenik meg első vékony kis verseskötete „A kobzos” címmel, mely rögtön nagy sikert és széles ismeretséget biztosít a költőnek. Költészetének új eszméi és új témái már ebben az első gyűjteményben is világosan kifejeződnek: Sevcenko mint a parasztság nehéz életének lantosa, a nép szabadságvágyó gondolatainak és érzéseinek szószólója lép fel. Maga a cím is mutatja, hogy Sevcenko folytatja azoknak a névtelen ukrán népi énekeseknek a hagyományait, akiket ő oly meghatóan és oly szeretettel ábrázol költeményeiben.

1844-ben kiváló eredménnyel elvégezve az Akadémiát, Sevcenko útnak indul. Meglátogatja az elnyomott Ukrajnát, hogy tollával és ecsetjével ábrázolja a nép szenvedéseit. Szoros kapcsolatba kerül Petrasevskij forradalmi utópikus szocialista körével, melyben nagy orosz írók is résztvettek. Ekkor írja forradalmi szatirikus elbeszélő költeményét „Alom” címmel, melyben nagy erővel leplezi le a földesúri önkényt és maró gúnnyal rajzolja magát a „cár-atyuskát” is, a népek ezt a kegyetlen hóhérrát. Ezt a témát folytatja „Kaukázus” című versében is, ahol megrázó színekkel eszteli a cári Orszországot,

mint a „népek börtönét”. Innen már csak egy lépés halhatatlan verséig, a „Végrendelet”-ig, amelyben nyíltan felkérde hívja a népet a zsarnokok ellen:

„Keljetek fel, zúzzátok szét valamennyi láncot, zsarnok-vérrel öntözzétek a szent szabadságot. S akkor majd a nagy családban csendes szóval hordozzátok szabad, új családban nevet a hazában”.

1847-ben a cári rendőrség letartóztatja mint „felforgató elemet”. Az orenburgi erődbe száműzik, ahol mint sorkatona tölt le 10 évet. Annak ellenére, hogy nap mint nap kegyetlenül bántanak vele a sötét cári őrmesterek, hogy megtilják neki azt, ami életeleme — festeni és írni, hogy tönkreteszik egészségét — Sevcenkót lelkiileg nem sikerült megtörni. Titokban festet és legszebb verseit éppen itt, a homoksvatag közepében írja.

AMIKOR KISZABADUL, 1857-ben, ezt írja a naplójába: „Azt hiszem, ugyanaz vagyok, ami 10 évvel ezelőtt. Egyetlen vonás nem változott meg bennem. Jól van ez? Jól!” Pétervárra érve azonnal, minden ingadozás nélkül csatlakozik a forradalmi demokraták táborához, Csernisevskij és Dobroljubov „Kortárs” című folyóiratához. Sevcenko aktív részesévé válik annak a harcnak, mely a jobbágyrendszer megsemmisítéséért folyik. Lángoló verseiben a döntő harcra, fejszére és villára toborzza a néptömegeket. Ő meg van győződve arról, hogy a nép megelégteli helyzetét és felkel elnyomói ellen, hogy a régi világ romjain egy új, boldog életet hozzon létre:

„... a cár csüre ég-lobog
S felő a nép. A herék hullnak
s akik még csak petéből búznak...
A tájon felszakad a szender
és nem lesz több véres ellenfél
és megfér testvérel a testvér
s a földön ember lesz az ember”.

Ő azonban már nem tudott résztvenni ebben a nagy, döntő harcban. A börtön, száműzetés, katonakodás teljesen tönkretette egészségét és 1861 március 10-én utolsót dobant a nagy költő szíve. Halála előtt azt kívánta, hogy szülőföldjén, Ukrajnában temessék el. Teljesült ez a végakarata: hamvai ukrán ég alatt, a Dnyeper magas partján nyugszanak és a hálás, szabad utódok kegyelettel zarándokolnak a nagy kobzos sírjához.

A VILÁGIRODALOMBAN Sevcenko mint nagy népi költő méltó helyet foglal el. Már kortársai is rámutattak költészetének teljesen népi jellegére. Ő a népből jött, a néppel élt és nemcsak gondolataiban, hanem élete körülményeivel is összeforrott a néppel. Mint Puskin az új orosz, úgy Sevcenko az új ukrán irodalom megalapítója. A művészi eszközök egyszerűsége, tömörsége és gazdagsága, csillogó, kifejező költői nyelv jellemzik költészetét. Alkotásai, melyekben a legteljesebben kifejezte korának leghaladóbb törekvéseit, éppúgy halhatatlannak, mint halhatatlan népe, mely ezt a nagy költőt szülte.

Fenyves István

38. A főispán felállt, fe-fől sétált a szőnyegen, s kimért taglejtésekkel kísért a szavait. Rába le nem vette alakjáról a szemét Végtelenül csodálkozott. Eddig nem hitte volna, hogy a főispán úr ilyen súlyos hazafias gondokkal terheli magát. A szokatlan, heves szavak, érezte, őt is felvillanyozták. Az orosz forradalmárok jutottak az eszébe, akik Sándor cárt meggyilkolták.

— Ne gondoljon mindjárt szuronyra, megpuskára — magyarázta a főispán és megállt. — Azok hasznos szerszámok, de csak végső esetben. Csellel, gáncsal, fufanggal és fifikával kell dolgozni, kapitány úr! Csak aztán puskával... Csak azután, hogyha mindez nem használ.

— Én is éppen így gondoltam, méltóságos uram. Már is pontos értesüléseim vannak a felforgatók minden lépéséről. Van köztük egy megbízható emberem, aki...

— Helyes. Nagyon helyes. De jöjjön csak egy perere... — A főispán karonfogta Rába Gáspárt és az ablakhoz vezette. — Nézzon rá a rongyokra. Miféle jelvényeket viselnek ezek? Minden harmadiknak jelvény van a gúnyján... Nos? Lássam, milyen értesítősei vannak?

Ez a bizalmas beszéd nagyon-nagyon jól esett a kapitánynak. Ugy érezte, kedveli őt a főispán, bízik benne, csaknem egyenrangú, fontos személyné tekint. Az agya, (s ez furesa volt), megtelet gondokkal. Világosan emlékezett Zaszulies Vera nevére, aki revolvérrel agyonlőtte Trepov orosz rendőrfőnököt. Ez a forradalmár leány akkoriban, gimna-

A Szegedi Egyetemi Könyvtár — a mezőgazdaság fejlesztéséért

Megyénk és az egész Délalföld legnagyobb tudományos könyvtára, a Szegedi Egyetemi Könyvtár az egyetemi oktatás és tudományos kutatás szükségleteinek kielégítése mellett részt vállal abban a fontos munkában is, amelyet a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló párt- és kormányhatározat népünk növekvő életszínvonalának minél teljesebb kielégítése érdekében mindenkitől megkíván.

Az Egyetemi Könyvtár mindenekelőtt rendezte szakkatalógusának a mezőgazdasággal foglalkozó 63-as és a mezőgazdasággal kapcsolatos tudományok anyagát tartalmazó 5-ös szakok katalóguscéduláit, bőven ellátta osztólappal,

hogy a kutatók tájékozódását megkönnyítse, a szakirodalom keresését meggyorsítsa.

A folyóiratokban és különféle gyűjteményes munkákban, évkönyvekben „megbúvó”, nehezen áttekinthető tanulmányokat, dolgozatokat úgynevezett analitikus címfővellet teszi hozzáférhetővé a könyvtár. Így nemcsak a folyóirat vagy évkönyv kerül földolgozásra, hanem minden egyes tanulmány is megtalálható szerzője vagy tárgyköre alapján.

A könyvtár a napokban két ajánló-bibliográfiával, szakirodalmi jegyzékkel sietett a mezőgazdasági szakemberek és az olvasni, tanulni vágyó kertészek segítségére.

A szegedi zöldségtermelési anket alkalmából megjelentette „A jó kertész olvasmányai” címmel ezer példányban a zöldségtermesztés agrotechnikájára, magtermelésére, öntözési problémáira vonatkozó legfontosabb, legújabb irodalmat összefoglaló jegyzéket. A makói hagyományteremtő kezdeményezésére ugyanilyen példányszámban jelent meg „Ezt olvassa a makói hagymás!” címmel a hagyma történetére, termesztésére, nemesítésére, növényvédelmére a hagymaértékesítés tanulságos multjára, a hagyma gyógyhatására vonatkozó könyvek, cikkek legértékesebbjeit összegező bibliográfia, újszerű, szöveges megoldásban, ami közvetlenebbé teszi az egyébként netán száraznak ható fölsorolást.

Az orvosok a szabadságharcban

Jáki professzor tart előadást a Közalkalmazottak Szakszervezetének kultúrthónájában

A Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat március 15-én, hétfőn délután 6 órai kezdettel tudományos előadói ülést rendez a Közalkalmazottak Szakszervezetének kultúrthónájában. (Vörösmarty-utca 5.). Előadást tart Jáki Gyula egyetemi tanár, az I. sz. Sebészeti Klinika igazgatója. „Orvosok a szabadságharcban” címmel. Jáki professzor nemcsak a sebészetnek, hanem az orvostörténetnek is kiváló ismerője, s a magyar orvostörténet e kitűnő fejezetét, a magyar orvosok részvételét népünk szabadságharcában, ő kutatta ki. Az előadást kultúrőrök követik, a Szegedi Állami Nemzeti Színház művészeinek közreműködésével.

A könyvtár hivatásának tartja, hogy a helyi sajtóságot jelentő táji kultúrával, a paprikatermesztéssel kapcsolatban is a kutatás segítségére legyen.

Előkészületben van s még az idén megjelenik egy nagyszabású paprika-bibliográfia, amely a tudományos kutatók számára teszi könnyűszerrel áttekinthetővé a lehető legteljesebb mértékben a paprika termelésével, nemesítésével, földolgozásával, értékesítésével, társadalmi jelentőségével kapcsolatos gazdag irodalmat.

Ezek mellett a könyvtár még több, időszerű válogató jegyzéket ad majd ki egy-egy mezőgazdasági kérdésről, különösen a kertészet, az öntözés és a talajművelés köréből.

Az Egyetemi Könyvtár fölvetette a kapcsolatot a megyei tanács mezőgazdasági osztályával, s kérte azoknak a mezőgazdasági szakembereknek, agronómusoknak névsorát és címét, akik a megye különféle intézményeinél, gépállomásokon, termelőszövetkezetekben vagy állami gazdaságokban működnek, hogy részükre a megjelent és a könyvtár által újonnan beszerzett szakmunkákról rendszeres tájékoztatást küldhessen.

Az Egyetemi Könyvtár a megye mezőgazdasági szakemberei részére vidékre is, postai úton is kölcsönöz ki műveket,

s levélbeli vagy telefon útján történő megkeresésükre szívesen összeállítja egy-egy szakkérdés iródmalmát, ha szükséges, nemcsak a hazai, de a szovjet és egyéb külföldi szakirodalomból is.

A megye mezőgazdaságainak minél kielégítőbb szakkönyv-ellátása érdekében az Egyetemi Könyvtár szoros kapcsolatot épített ki a budapesti Országos Mezőgazdasági Könyvtárral és az Országos Dokumentációs Központtal. A kapcsolat megteremtése céljából a könyvtár bibliográfiai csoportjának több dolgozója tapasztalatszerere céljából a helyszínen tanulmányozza a Mezőgazdasági Könyvtár anyagát, bibliográfiáit.

Ez az együttműködés lehetővé teszi, hogy a megye agronómusai, mezőgazdasági szakemberei olyan ritka kiadványokhoz is hozzájuthassanak, amelyek Szegeden máskülönbem nem lennének hozzáférhetőek.

s az Egyetemi Könyvtárban sincsenek meg.

Az Egyetemi Könyvtár dolgozói remélik, hogy Szeged és a megye mezőgazdasági szakemberei igénybe is veszik a könyvtári szolgáltatásoknak ezeket az újszerű lehetőségeit.

Könyves László

Sokgyermekes anyákat tüntettek ki Szegeden a Nemzetközi Nőnap alkalmából

Ünnepelőbe öltözött vasárnap délután Szegeden a Szabadság-film-színház. Piros-kék drapériák között, sok színes virág, zöld növény tette még ünnepélyesebbé az épület és vele együtt ezt a napot, a Nemzetközi Nőnapot, a Belügyminisztérium Csongrádmegyei Főosztályának zenekara szórakoztatta az érkezőket. Tizenegy óra több mint ezer asszony, édesanya gyűlt össze a Nemzetközi Nőnap ünnepségére, fejkendő dolgozó parasztnőket, a termelőszövetkezetekből, a környékbeli tanyavilágból, Szeged üzemeinek dolgozó asszonyai, a Szegedi Tudományegyetem laboratóriumában dolgozó, gimnáziumban, iskolában tanító és a háztartás ezernyi munkáját ellátó asszonyok találkoztak a virágokkal díszített mozi-teremben.

Farkas Istvánné, az MNDSZ szegedi szervezete titkára üdvözölte az ünnepség résztvevőit, majd lelkes tapsvihar csendült fel, amikor Farkasné elvtársnő bejelentette, hogy J. Oszipova az elmúlt napokban történt szegedi tartózkodása során megkérte, adja át

nevében ezen az ünnepségen a szovjet nők üdvözlését a szegedi asszonyoknak. Majd piros nyakendő s üttörők üdvözlőik a Nemzetközi Nőnap alkalmából a szerető édesanyákat.

Ezután Szilágyi Júlia elvtársnő, a Csongrádmegyei Pártiskola igazgatója mondott ünnepi beszédet. Hangsúlyozta, hogy március 8-a Nemzetközi Nőnap, a béke nagy ünnepe is, mert az anyák békében akarják nevelni gyermekeiket. Az ünnepi beszéd után a sokgyermekes édesanyák megjutalmazása következtet. Összesen 12 ezer forintot adtak át a megjutalmazottaknak. Ezen kívül ötven anyasági érdemrendet és érdeméremet osztottak ki a vasárnapi ünnepségen a szegedi anyák között.

A városi, a MÁV és a felsővárosi MNDSZ-szervezet és a városi békebizottság titkársága a legjobb aktívait könyv, illetve oklevéllel tüntette ki.

Az ünnepség második részében a városi tömegszervezetek kultúr-csoportjai szórakoztatták az ünnepség résztvevőit.

Március 12-én és 13-án lesz a gépállomások élenjáró dolgozóinak országos tanácskozása

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége és a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa 1954. március 12-re és 13-ra összehívja a gépállomások élenjáró dolgozóinak országos tanácskozását.

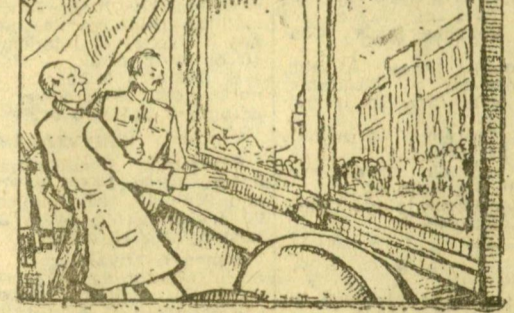
A tanácskozáson megvitatják a Központi Vezetőség és a minisztertanács mezőgazdasági termelés fejlesztésére vonatkozó határozata alapján a gépállomások előtt álló feladatokat. (MTI)

Végtelenül elültették...

KOVÁCS MIHÁLY REGÉNYE

zista korában, hónapokig izgatta a képzeletét. Szép, vakmerő leány volt.

— A főispán mellett állt és lepillantott a térre.

A főispán mellett állt és lepillantott a térre.

Mind a ketten azt látták, hogy sok ember van odalent, talán kétezernél is több. És ma több van, mint tegnap volt, holnap több lesz, mint ahányan ma vannak. Szaporodnak, egyre szaporodnak. Ábrázatok keskenyedek, soványodnak. A hatóságok nem respektálják, pimaszkodnak, feleselnek.

— Májusi jelvények, méltóságos uram. Így nevezték el: májusi jelvény... Jelent-

hetem, hogy elsején gyülekezni akarnak.

— Látja — mondta a főispán ugyanolyan bizalmasan, mint előbb

és visszaült a helyére. — Nem esalt az én szímatom. Így kezdődött Orosházán is két évvel ezelőtt. A végén rájuk kellett lövöldözni néhány kiló puskagolyóval... Nem, itt ne május elsejének! Maradjanak csak otthon a kuckóikban! Berkenyésen túltúlnak sok rossz gondolkodású lázító és munkakerülő csavarog. Imho! látjuk...

— Szabad legyen megjegyezni, méltóságos uram; ha nem kapnak engedélyt, titkos gyűlést tartanak. Az még rosszabb. Talán a városon kívül, mondjuk a szigetben...

— Meg kell akadályozni!

— Nagyon bajos, méltóságos uram. Kéves a karhatalom.

— Hatvannegy rendőr, negyvenkét fegyveres lüzoló, tizennégy lovas pusztazó, no meg a csendőrök... Hány kellene még magának?

Ez már parancsoló hang volt, s kissé megütötte Rábát.

— Ők huszonötvenen vannak, méltóságos uram! — vágott vissza. — A lakosság harmadának nincs semmije. Se föld, se bérlet. Másik harmada egy-két holddal bajlódik. Ma már ezek körében is sok a szocialista.

Ezt az ellenvetést Rába kitűnően találta. Érezte, hogy a szeme felvillan, s hangja színezetével iparkodott alázatot mutatni a méltóságos úr előtt.

A főispán jóideig hallgatót, mintha zavarban volna.

— Skandalum — mondta aztán.

(Folytatjuk.)